

Luriwinaka yatiyawi

2021 maranxa, uraqpachan llakisiñax utjaskakiwa, janiw kunjams nayrar sarants yatiskänti; kunatix uka ñanqha usux jaqir jach'ayaskakînwa. Mara qallatpachwa ñanqha usux jaqir jachayixa, kunatix yaha uñtan tukusax jaqir piykataskakînwa, janikiw qullqimp irnaqañjamakänti; yamas jaqir michintañax janikiw mäkikänti, aka mich'inta, vacunas sisttan ukax janiw jasa alañjamakänti, ukhamrak yaqhip jaqix janiw mich'intayasifis munkarakiti. Ukhamampinsa, uraqpachan jaqix qullq jikxatañatakix irnaqañ munänxa; aljasifia, ukhamrak alasifin munapxänxa, uka laykuw oferta ukhamrak demanda walt'atpunixänxa, niyas oferta ukax mawk' qhiparañ munänxa, ukhamakiw uraqpachan taqi kunas sarantaskixa.

Ukhamakiw qullqi jikxatañax uraqpachan ina llakisiñjam sarantänxa, uka ñanqha usuw ukham aynacht'ayirjamänxa, mara tukuyanx llakiskäñakînwa, kuntix qullqix janiw jilxatawaykänti. Niyas Inflación ukaw llakiskañaruw jilxatawayänxa, janiw anch kuna alañax utjkänti, yamas k'añaskun kuna apañas walrak jilxatawayänxa, ukhamrak kuntix uraqit yänak apsutaxa walrak jilxatawayixa, yamas pachaman juspha apsutanaka ukax muspkañ jilxatawayixa.

Yatxatat Jach'a qullqi pirwa utan jaqinakaxa inflación jilxatatapat llakt'asipxänwa, niyas janiw markachirinakar inflación jilxatatapat sañ munapkänti, kunatix llakt'asipxaspawa; yamas markachirinakaru inflacionax ukharukiw sayt'awayani, sasaw satänxa. Niyas aka amuyatax janikiw ukhamarjam phuqhasiwaykiti. Ukhamaja jan kunjapapuninis yatisax lurañ amtatanakax janikiw kusa luraskaspati. Ukatwa maratukuyaruxbancoscentralessarakînwa: markachir qullqi churatanakaxa mayamp amuykipasiwiwa, sasaw sawayapxixa. América del Sur uraqinxaxa, qullqi yatxatat jilir p'iqinchirinakaxa tasas monetarias ukx jilxatayiwa, jaqix ukhamatwa qullqimp irnaqañ munapxäni, sasaw sapxänxa. Ukhamatwa, qullqi jikxatañas mawk' aynacht'añ munänxa, luratanak amtatax jilxatawayänwa, ukhamampins yaqha markat jaqix qullqipamp kunanaks saratayañ yaqha

markan munänxa, niy ukharukiw saytawayänxa. Regional tuqitxa, janiw qullqix katuqasxänti, janiw lurataxänti, ukham amuyatax jach'a markasax mawk' aynachtirjamakînwa.

Anqa jach'a markanakar aljat materias primas chanipax aka marax jilxatawayiwa, janiw 2020 maranjamakiti, yamas juyranaka, ukhamrak qhuyanaka ukanakax kusarjamaw jilxatawayixa. Yamas, petróleo ukax kusapuniw jilxatawayixa, uka laykurakiw yaqha markanaka aljat phayañ urpun chanipax jilxatawayarakixa. Yaqha tuqitxa, minerales ukhamarak pachamamat apsut kast kastanaka, ukhamrak nanakan kast kasta luratanakax walirjam yaqha jach'a markanakar aljasirakixa. Ukhamatwa, kimsir tama phasinkir maranaxa anqa markanakat iraq'tat qullqix kusarjamaw sarantawayixa, niy suxta nayrst'ir maranx janiw ukham uñjasxänti. Akax jach'a markasatak ancha askiwa, anqa markar apat kast kastanaka ukhamrak yaqha markat nanak jach'a markasar qullqi apayanitaxa wal jilxatawayi. Ukhamampinsa, Qullqi imata tuqitxa qullqix askinjam jilxatawayarakixa kunatix Anqa jach'a markanakat apaapayanita qullqix jilxatawayixa. Ukhamatwa, qullqi alata, qullqi aljataxax ukaxa qullqi uta uñakipirinakaruwa ch'amanchawayixa. Ukhamarak, deuda externa ukax walirjamaw sayt'awayixa, janiw jilxatkiti, solvencia ukhamrak liquidez ukanakax yäpankaskiwa.

BCB utaxa kast kast amtawinakamp nänak qullqis ch'amanchixa, sañani, kunjamtix nayrax ch'amanchasinxa pachpam ch'amanchasixa; yamas yäqha kast amtanakampis walt'atpun ch'amancharakixa. Ukhamatwa, mäkiw utaninakarux qullqix maytatarakinxa, fondo para créditos destinado al sector productivo y a vivienda de interés social (Fondo CPVIS) II ukhamarak Fondo CPVIS III akanakampiw garantía churasifia amtasixa, ukham lurañatakixa kuspuni kunjams churasini, qawqha pachans churasini amuykipasiwayixa, kunatix Entidades de Intermediación Financiera qullqipaxa (EIF) ukx yäqañapuniwa, ukhamakiw sector

productivo kusa ch'amanchat nayrar sarantani. Yamasa, mara tukuyarux Fondo para Créditos destinados al Sector Productivo (Fondo CPRO) ukax 2022 maranxa kusarjamaw qullqimp EIF ukaruw askinjam ch'amanchanixa, ukhamrak kasta kasta luriri tuqir wal ch'amanchani. Ukhamraki, tasas de regulación monetaria ukax yäparuw sayt'awayänxa, ukhamrak ventanillas tuqinxa tasas mayjt'ayasax BCB utax walirjamaw sarantawayi, nayrax kunjanti qullq mayt'irinx pachparuw kutt'ixa, jichhax qull mayt'xiwa. Ukhamat mercados monetarios y financieros yäpar sarantawayxixa, ukhamrak tasas de interés ukanakas iraqtawayixa. qullqi irnaqir utanaka tuqix sector privado tuqiruw ch'amanchixa, akax ancha askiwa chika marat mara tukuyaruxa phaxsinakan kus amuyasxixa. Yaqha tuqitxa, qullqi irnaqir utanakan pirwapanxa yäparjamaw qullqix jilxataskixa, ukhamax jaqix qullqimp sartasxiwa.

Jan qullq inaruk sarañapatakix América del Sur uraqinx jaqix qullqip dólar qullqiruw turkakipapxixa, kunatix ukham turkasinx qullqix imataskaniwa sasaw amuyapxänxa. Niya taqpach jach'a markanakanxa domésticos yänaka chanipaw sintpun iraqtawayänxa, uka laykuwa inflación ukax llakt'asiñjam jilxatañ munänxa. Niyas Bolivia markasanxa askinjamaw sarantaskaraktanxa; Ente Emissor ukaw kunjamanis tipo de cambio sixa; jichhax ukax yäparurakiw sarantaski, qullqi jikxatañax walirjamaw sarantaskixa, ukhamrak jach'a p'iqinchirinakasax kusa amuyumpiw walt'ataruw sarantaskixa, yamas nanak qullqisax kusiskañaruw sarantaskarakixa.

Dólar qullqir janiw ancha turkatakänti, ukhamrak BCB utans janikirakiw dólar qullqx turkakipatakänti EIF ukax walirurakiw sarantaskänxa. Aka nanak qullqis ch'amanchañña amuyt'atanakax walirjamaw jach'a markasar sarantayixa, kunatix ukharukiw inflación uk sayt'ayawayixa, janiw mayni jach'a markanakan jan walt'atanakap nanak markasar jiwthaptaykiti, markachirinakax walirjam sarantaskiwa, ukhamrak nanak qullqisx ch'amanchasiskakirakiwa.

Jach'a markasan qullqis ch'amanchañatakixa, BCB utax manun jaqinakarux yaqha phaxsin manum phuqxata, sasaw sawayixa; ukhamrak EPNE manuninakaruxa pachprak sänxa, yaqha phaxsin qullqi manu payllxata sarakinwa; nanak jisk'a markanakasan jisk'a p'iqinchirinaka ukanakarux pachprak sarakinxa. Kast kast luriri ukanakarus ch'amanchañ amtasirakiwa, uka laykuw desembolsos en el marco de la normativa vigente ch'amanchasixa. Ukhamrakfideicomisos ukanakarus ch'amanchañatak qullq churasirakixa; markachirinakarus bono Juana Azurduy qullqimp yanapt'asiwayarakiwa.

Inflacion ukax walirjamarukiw sayt'awayänxa; janjamakiw kunas jiwthaptaykistaniti, walirjam sarantawayasktanwa. Niya mara tukuyaruxa mawk'it inflación ukax jilxatawayiwa, niyas janiw kuna llakiskañakänxa, kunatix nanank qullqisx ch'amanchasiskakiwa, janiw estabilidad macroeconómica tuqx jiwthaptaykanti.

2020 maranxa qullqimp irnaqañax janikiw askikänti, jaqix llakixsakinwa, niyas 2021 maranxa tercer trimestre phaxsinakänxa janiw ukhamaxänti, yäparjamaw qullqi jilxattayañax sarantawayarakixa, PIB ukax 8,9% ukhamarurakiw jilxatawayixa, kunatix kast kast luriri, makinanak alañatak qullqi mayt'ata, qullqi mayt'askakiña ukhamrak qullqi yaqha kutin mayt'aña, ukhamrak nanak jach'a irnaqir utanakar ch'amanchaskakiñaki, ukhamrak IVA ukax qullq kutt'ayxaspawa, ukanakaruw ch'amanchasipxapatak qullq churixa; ukhamrak COVID-19 piykatat jaqinakax k'umaraptasxiwa, COVID-19 mich'intat jaqinakas utjarakiwa uka laykuw jach'a markasax mayrar sarantaskakixa. Taqi akanakax kuspunwa mä chiqat yaqha chiqar saraña ukampis yatiyaña, qhuyanaka ukampis jan qhuyanakaki ukanaka, Industria Kasta kasta luririnaka ukampis jach'a uta utachirinaka, ch'amanchawayixa. Yaqha tuqitxa, markachirinakax qullqimp sartasxarakinwa, markachirir qullqi churaña ukas sartasxarakinwa; yaqha tamanka kust'at sarantatapatxa saldo comercial askinjamrak sarantaskarakixa.

Aka 2022 maraxa janiw kuspachpun kunjamas sarantsna yatiskiti, kunatix mayni jach'a markanak sarantatapax nanakar walt'ayaspawa, jan ukax jan walt'ayarakispawa. Aka COVID-19 ñanqha usux yaqha uñtar yaqha uñtar tukusmachasax mäkjamakiw jaqir piykatxixa, uka laykuw uraqpachan jach'a markanakax janikiw kuspach kunjamanis sarantatapax amuyxapxiti, ukhamarak inflación ukas mayjt'asax llakisiyistaspawa.

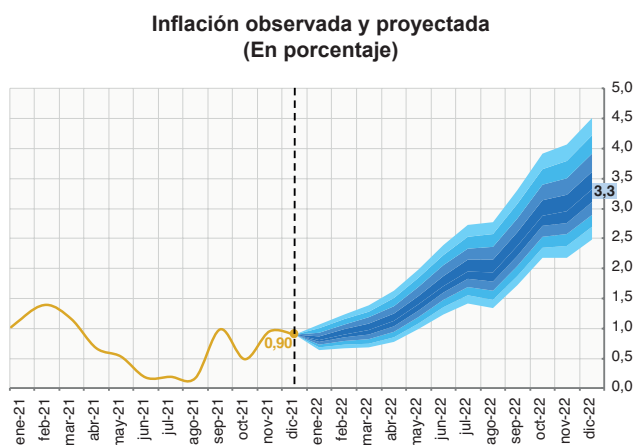
Ukham uñakipasaxa, financiamiento externo ukax janikiw pachpa qullqimp ukanakar qullqimp yanapxaspati. Uraqit yänak apsuta tuqitxa, chanipax ukham jilxatatakiskasmachaniwa, kunatix oferta ukhamrak demanda ukanakaw utjixa, akanakampix janikiw kuspach kunjams sarantañan amuyañjamaxiti. Uka laykuw anqa markat ch'amanchatampix Bolivia jach'a markasatakix ina mayjakispawa.

Taqi akanak uñakipasaxa, inversión pública, sañani sectores productivos ukhamrak infraestructura tuqir ch'amanchañaw askixa, ukhamakwa nayrar sarantañanixa, 2022 mara tukuyarux PIB ukax 5,1%

jilxatañap amtatawa. Niyas taqi aka amtanakax janikiw yäpar phuqhaskaspati, kunatix COVID-19 ñanqha usuw aka amtanak aynacht'ayaspaxa, ukhamrak jan jall purkaspar juyra alinakarux aynacht'ayakispawa.

Walt'atarjam mara tukuyañatakix kasta kast amtanak lup'isixa, kunatix inflación ukaxa 3,3% ukhamaruw qhipaxtañapaxa. Niyas kunjamaupuninis uk janiw yatiskiti, pachaparuw yatisiskāni; kunatix riesgos al alza ukaw māwk'allakiskañaxa; juyranakutjañapatakix pachaparuw jalluñapaxa, ukhamrak pachaparuw jallux sayt'xañapaxa, jan ukhamakaspax llakt'asiñakiw utjaspaxa, jalluxa wañasa uraqpachankiwa ukakiw llakisiyisxistaspaxa, ukhamrak yaqha jach'a markanakan inflación ukax jilxatarakispawa, ukax nanakar aynacht'ayarakistaspawa, ukatwa oferta global suyapxixa, ukampirus uraqpachan manq'anakasa, juyranakasa mawk' chhaxtawayi ukharukiw sayt'awayi, ukax yaqha llakirakiwa. Jichhax riesgos a la baja ukax COVID-19 ñanqha usut lup'iyistuxa, kunatix jaqinakax usuntaskakispawa, uka laykux jaqipur nayrar inaqas sarantañatakix qullqix iraqtaspawa, ukax llakirakiwa, nanakar aynacht'ayarakistaspawa. Niyas kunas jilxataspaxa ukjamakiw llakiskañaxa, kunatix 2,5% jan ukax 4,5% ukhamaruw jilxataspa.

Ukhamarjamawa, jach'a markasan política monetaria y cambiaria ukampiw qullqi jilxatañapatak ch'amanchasiskixa; ukhamrak inflación ukharuk sayt'añapatakix kusrak uñakipasiskixa. BCB utaxa inflación ukamp jan aynacht'añatakix ur arumaw jan llakir puriñataki uñakipaski, ukhamrak nanak qullqispun ch'amanchañatakix kast kastanak amtixa, kunatix nanak jach'a markasapuniwa, nanak qullqisamp nayrar sarantañapaxa.

Fuente: Banco Central de Bolivia

Notas: El gráfico incluye intervalos de confianza en torno al escenario central